

Dosar nr. 3ra-1215/21

(2-19070086-01-3ra-17112021)

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud. V. Dodon)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Bostan, Gr. Dașchevici, V. Negru)

Î N C H E I E R E

19 ianuarie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Iurie Bejenaru
Aliona Miron

examinând admisibilitatea recursului depus de Valentin Țurcan și avocatul Constantin Chira, în interesele SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Valentin Țurcan, SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL împotriva Camerei de Comerț și Industrie, persoana terță BC „Banca Socială” SA în proces de lichidare, cu privire la constatarea ilegalității refuzului, anularea refuzului și obligarea eliberării certificatului de forță majoră,

împotriva deciziei din 13 iulie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 25 ianuarie 2019, Valentin Țurcan, SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL au depus cerere de chemare în judecată în procedura contenciosului administrativ împotriva Camerei de Comerț și Industrie cu privire la constatarea ilegalității refuzului, anularea refuzului și obligarea eliberării certificatului de forță majoră.

În motivarea acțiunii reclamantii au relatat că, la 17 septembrie 2018 au depus la Camera de Comerț și Industrie cererea nr.1681 privind eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră. În cerere a indicat că între ei și BC „Banca Socială” SA în proces de lichidare, există raporturi juridice. Cererea de chemare în judecată depusă de BC „Banca Socială” SA în proces de lichidare, împotriva SA „Camelia” (în calitate de debitor principal), ÎM „TipTop” SRL și Valentin Țurcan (în calitate de fidejutori) privind încasarea restanțelor la credite și sumelor aferente (dobânzi, penalități etc.) se află pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Au explicat că SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL au ajuns în incapacitate de plată din cauza comportamentului de rea-credință al BC „Banca Socială” SA. În special, din cauza furtului produs la bancă și din cauza furtului miliardului (a se vedea Rapoartele Kroll 1 și Kroll 2).

În argumentarea poziției au relatat că, începând cu anul 2010, SA „Camelia” a contractat credite financiare de la BC „Banca Socială” SA. Potrivit acesteia în perioada anilor 2010-2017 SA „Camelia” a primit și a rambursat BC „Banca Socială” SA credite în valoare totală de 166 518 941,50 lei. Creditele indicate au fost rambursate integral de către SA „Camelia”, ceea ce denotă buna-credință a

acesteia. Analizând perioada de când SA „Camelia” a început să fie în imposibilitate de a achita integral restanțele la credit (anii 2014-2015) și perioada când au început a se evidenția mai pronunțat urmările acțiunilor îndreptate spre furtul BC „Banca Socială” SA au dedus că aceste perioade coincid, prin ce se și demonstrează suplimentar vina BC „Banca Socială” SA pentru starea în care a ajuns SA „Camelia” și nevinovăția ultimei în neplata restanțelor la credite. Suplimentar au menționat că SA „Camelia” a contractat creditele din speță, ghidându-se de indicii stabiliți de BNM cu privire la rata inflației, adică luând în calcul evoluția inflației în condițiile normale de piață. În urma survenirii evenimentelor indicate, situația s-a înrăutățit și s-a schimbat radical, ceea ce în mod inevitabil a afectat activitatea SA „Camelia” circumstanțe care urmează a fi luate în considerație. Aceste circumstanțe sunt de notorietate publică și nu necesită a fi demonstrate.

În urma lichidării BC „Banca Socială” SA, SA „Camelia” și-a pierdut unica sursă de finanțare, au crescut datoriile ultimei din cauza devalorizării leului moldovenesc și alte efecte negative care i-a influențat situația economico-financiară. În consecință bilanțul SA „Camelia” înregistrând pierderi colosale, nici o bancă nu mai era dispusă (și nici nu avea dreptul) să-i acorde credite. În astfel de circumstanțe SA „Camelia” involuntar a ajuns în situația în care se află și până în prezent.

Făcând trimitere la art.606 Cod civil, au indicat că furtul miliardului, furtul BC „Banca Socială” SA, criza sistemică financiară care a survenit ca urmare a evenimentelor enunțate și celelalte circumstanțe invocate și cunoscute deja de toți cetățenii Republicii Moldova reprezintă o forță majoră. Respectiv nu-i poate fi imputat SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL și lui Valentin Țurcan neexecutarea cu rea-credință a obligațiilor contractuale. În consecință, nici nu pot fi solicitate careva dobânzi, penalități sau alte sume aferente datoriei de bază după data survenirii evenimentului de forță majoră. Or, acestea sunt evenimente care nu au putut fi prevăzute de către SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL și Valentin Țurcan la momentul încheierii contractelor de credit și de fidejusiune și care le-au afectat activitatea în mod direct.

Reclamanții au comunicat că la cererea privind eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră s-au anexat și scrisorile/cererile expediate de SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL și Valentin Țurcan în adresa BC „Banca Socială” SA prin care se confirmă că banca a fost anunțată despre circumstanțele în cauză și despre imposibilitatea executării obligațiilor de către aceștia din cauza evenimentelor survenite. Băncii i s-a propus soluții concrete de redresare a situației create, însă orice adresare se lăsa fără răspuns.

S-a făcut referire și la pct. pct.4-6 din Regulamentul Camerei de Comerț și Industrie nr.16/4 din 21 decembrie 2004 privind eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră, care stabilește că prin „forță majoră” se înțeleg evenimentele imprevizibile care sânt provocate de fenomene ale naturii: cutremur de pământ, alunecare de teren, incendiu, secetă, vânt puternic, ploaie torențială, inundație, ger, înzăpezire etc. sau de circumstanțe sociale: revoluție, stare beligerantă, blocadă, grevă, interdicție la nivel statal a importului sau exportului, epidemie etc. Lista unor astfel de fenomene și circumstanțe nu este exhaustivă.

Evenimentele sânt recunoscute ca forță majoră după 3 criterii: a) caracterul lor excepțional; b) caracterul lor imprevizibil: imposibilitatea prevederii lor la

semnarea contractului; c) caracterul lor obiectiv: ele nu pot fi preîntâmpinate, sânt invincibile. Evenimentul poate fi recunoscut ca forță majoră numai în cazul când existența lui a dus în mod obiectiv la imposibilitatea îndeplinirii obligațiilor contractuale sau la îndeplinirea lor neconformă.

S-a menționat că, la caz sunt în prezența circumstanțelor obiective și evenimentul de forță majoră survenit a dus la imposibilitatea executării în termen a obligațiilor contractuale.

Reclamanții au menționat că, cele invocate sunt niște evenimente recunoscute la nivel mondial, însă așa fiind legislația în Republica Moldova, sunt nevoiți să apeleze la Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova pentru a constata aceste evenimente și pentru a putea să-și apere drepturile și interesele legitime.

Totodată, reclamanții au asigurat că (în cazul în care pârâta va considera necesar) sunt dispuși de a-i oferi suportul necesar întru soluționarea cererii privind eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră.

La 23 octombrie 2018 au recepționat răspunsul Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova nr.500-06/03 din 16 octombrie 2018 prin care s-a refuzat eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră pe motiv că copiile contractelor prezentate nu conțin clauza de forță majoră.

Referitor la respectarea procedurii prealabile reclamanții au indicat că, la 20 noiembrie 2018 au înregistrat la sediul pârâtei cererea prealabilă nr.2115 prin care s-a solicitat anularea refuzului nr.500-06/03 din 16 octombrie 2018 și satisfacerea cerințelor. La 30 decembrie 2018 au recepționat răspunsul nr.676-06/03 din 18 decembrie 2018 prin care s-a refuzat în anularea răspunsului nr.500-06/03 din 16 octombrie 2018.

Au invocat că, nu poate fi reținut argumentul Camerei precum că copiile contractelor prezentate de solicitanți nu conțin clauza de forță majoră, deoarece Codul civil reglementează expres instituția de forță majoră și este o lege superioară unui act subordonat legii, cum este Regulamentul nr.158 din 05 aprilie 2002 și Regulamentul Camerei de Comerț și Industrie nr. 16/4 din 21 decembrie 2004.

În acest sens, au solicitat doar confirmarea evenimentelor de forță majoră, indiferent de existența unei clauze de forță majoră în contractele anexate, deoarece Codul civil nu stabilește astfel de condiții.

Au mai invocat că, în cazul în care contractul nu reglementează anumite situații, sunt aplicabile prevederile legale, la caz Codul civil.

Luând în calcul că reclamanții sunt întreprinderi micro și mici și că nu sunt membri ai Camerei de Comerț și Industrie, consideră că actele emise de Cameră nu sunt obligatorii și nu se extind asupra reclamanților. Astfel, toate acțiunile și fraudele precum acordarea creditelor, transferurile în zonele offshore, garanțiile acordate de Guvern și alte acțiuni intenționate au fost întreprinse în mod secret, iar consecințele grave ale acestora (creșterea cursului valutar, prăbușirea pieței de consum, decapitalizarea activelor imobiliare, mobiliare și financiare etc.) au fost imprevizibile pentru reclamanți și imposibil de a fi înlăturate până în prezent. Ca urmare, reclamanților li s-au cauzat pierderi de zeci de milioane de lei. Lichidarea BC „Banca Socială” SA a fost intenționată, forțată și imprevizibilă nu numai pentru reclamanți, dar pentru toate persoanele fizice și juridice din Republica Moldova. Toți cei implicați în furtul miliardului nu au ținut cont de clienții de bună credință ai BC „Banca Socială” SA, așa cum sânt și reclamanții.

Un argument suplimentar în susținerea poziției reclamantilor au indicat că aceștia s-au adresat la mai multe bănci comerciale din Republica Moldova și au solicitat refinanțarea creditelor în cauza. Nici una din aceste bănci nu au acceptat să acorde credite financiare în sensul solicitat.

Consideră că relevantă speței este decizia Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțată pe cauza *Back vs. Finlanda* (nr. 20/7/2004) unde s-a statuat că Creditorii (la caz BC „Banca Socială” SA) trebuie să-și asume sau trebuie făcuți să suporte, în mod onest, părți din riscul supra-îndatorării la care au contribuit. Creditorul trebuie protejat contra debitorului care a acționat cu rea-credință, dar aceiași creditori trebuie să accepte responsabilitatea unei creditări iresponsabile sau nepotrivite care a „ajutat” la crearea stării de supra-îndatorare a debitorului (la caz SA „Camelia”). În consecință, acești creditori (la caz BC „Banca Socială” SA) ar trebui să suporte o parte din risc, având sarcina să contribuie la rezolvarea acestei probleme. Supra-îndatorarea, chiar și cea activă este, cel puțin în parte, o problema cauzată atât de consumator, cât și de împrumutător, acesta din urma a vrut să aibă un volum de creditare mare și a omis să își controleze riscul de creditare, creând rating acolo unde nu era cazul. Debitorul (la caz SA „Camelia”) trebuie să plătească atât cât poate (transparent și organizat, sub controlul unei autorități independente), iar creditorii (la caz BC „Banca Socială” SA) trebuie să accepte ca după finalizarea acestor eforturi și descărcarea de datorii a debitorului, să își marcheze pierderile, mai ales ca acest lucru ar reduce costurile, cheltuielile cu onorariile și alte costuri legale ori logistice. Un debitor trecut prin purgatoriul supra-îndatorării, eliberat de datorii și de stigmatul falimentului, poate redeveni client al băncilor, consumator de mărfuri, plătitor de taxe și de utilități, cetățean onest.

Au solicitat reclamantii Valentin Țurcan, SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL constatarea ilegalității și anularea refuzului nr.500-06/03 din 16 octombrie 2018 emis de Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova prin care li s-a refuzat în eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră și obligarea Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova să le elibereze certificat ce atestă evenimentele de forță majoră cu indicarea perioadei în care acestea au survenit, și anume a evenimentelor privind furtul miliardului, furtul și lichidarea BC „Banca Socială” SA și legătura lor cauzală cu imposibilitatea executării de către reclamantii a obligațiilor față de BC „Banca Socială” SA care reies din contractele de credit nr. 316/2010 din 08 octombrie 2010, nr. 315/2012 din 08 octombrie 2010, nr. 115/2010 din 28 aprilie 2010, nr. 224/2010 din 26 iulie 2010, nr. 364/2011 din 27 septembrie 2011, nr. 108/2011 din 29 martie 2011, nr. 74/2011 din 28 februarie 2011, nr. 75/2012 din 06 martie 2012, nr. 144/2012 din 27 aprilie 2012, nr. 242/2012 din 16 iulie 2012, nr. 51/2011 din 09 februarie 2011, nr. 84/2010 din 31 martie 2010, nr. 295/2012 din 04 septembrie 2012, nr. 292/2013 din 07 octombrie 2013, nr. 186/2013 din 28 iunie 2013, nr. 332/2013 din 22 noiembrie 2013, nr. 86/2013 din 29 martie 2013, nr. 112/2013 din 26 aprilie 2013, nr. 138/2013 din 30 mai 2013, nr. 57/2014 din 25 martie 2014, nr. 55/2014 din 24 martie 2014, nr. 16/2014 din 30 ianuarie 2014, nr. 71/2014 din 04 aprilie 2014; nr. 132/2014 din 29 mai 2014 și din contractele de fidejusiune din 31 martie 2010, din 28 aprilie 2010, din 26 iulie 2010, din 08 octombrie 2010, din 09 februarie 2011, din 28 februarie 2011, din 29 martie 2011, din 27 septembrie 2011, din 06 martie 2012, din 27 aprilie 2012, din 16 iulie 2012, din 04 septembrie 2012, din 29 martie

2013, din 26 aprilie 2013, din 30 mai 2013, din 28 iunie 2013, din 07 octombrie 2013, din 22 noiembrie 2013, din 30 ianuarie 2014, din 24 martie 2014, din 25 martie 2014, din 04 aprilie 2014, din 29 mai 2014.

La 22 iulie 2019, SA „Camelia”, reprezentată de avocatul Constantin Chira, ÎM „TipTop” SRL și Valentin Țurcan au depus cerere suplimentară (f.d.86-88, vol.II).

Prin încheierea protocolară din 03 decembrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani s-a respins ca inadmisibilă cererea de chemare în judecată concretizată (f.d.135-136, Vol.II).

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani din 24 martie 2020, s-a respins ca neîntemeiată acțiunea de contencios administrativ depusă de Valentin Țurcan, SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL împotriva Camerei de Comerț și Industrie, persoana terță BC „Banca Socială” SA în proces de lichidare, cu privire la constatarea ilegalității refuzului, anularea refuzului și obligarea eliberării certificatului de forță majoră.

Pentru a hotărî astfel, prima instanță a reținut că prin „forță majoră” se înțeleg evenimentele imprevizibile care sânt provocate de fenomene ale naturii: cutremur de pământ, alunecare de teren, incendiu, secetă, vânt puternic, ploaie torențială, inundație, ger, înzăpezire etc. sau de circumstanțe sociale: revoluție, stare beligerantă, blocadă, grevă, interdicție la nivel statal a importului sau exportului, epidemie etc. Camera de Comerț și Industrie examinând cererea reclamanților nu a constatat temei de eliberare a certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră, la fel, a constatat că contractele prezentate nu conțin clauză de forță majoră, condiție obligatorie prevăzută de Regulamentului privind eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră din 21 decembrie 2004.

În ședința de judecată nu s-a constatat evenimentele imprevizibile care sânt provocate de fenomene ale naturii sau circumstanțe sociale care ar fi împiedicat îndeplinirea obligațiilor de către reclamanții SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL și Valentin Turcan față de BC „Banca Socială” SA care reies din contractele de credit sus-numite.

Astfel, instanța de judecată a constatat că cererea a fost examinată conform procedurii stabilite, refuzul Camerei de Comerț și Industrie de a elibera certificatul ce atestă evenimentul de forță majoră este legal și întemeiat, din care motive acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

La 06 aprilie 2020, SA „Camelia”, reprezentată de avocatul Constantin Chira, ÎM „TipTop” SRL și Valentin Țurcan au depus apel împotriva hotărârii din 24 martie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, prin care au solicitat casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi decizii de admitere integrală a cererii de chemare în judecată (f.d.171-176, Vol.II).

Prin încheierea din 30 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău s-a declarat inadmisibil apelul depus de SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL și Valentin Țurcan reprezentați de avocatul Constantin Chira împotriva hotărârii din 24 martie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani (f.d.194-195, Vol. II).

La 22 octombrie 2020, SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL și Valentin Țurcan au depus cerere de recurs împotriva încheierii din 30 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, anularea încheierii instanței de apel și emiterea unei noi încheieri privind remiterea cauzei la Curtea de Apel Chișinău, la faza primirii cererii de apel (f.d.200-202, Vol.II).

Prin decizia din 03 februarie 2021 a Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție s-a respins recursul depus de ÎM „TipTop” SRL. S-a admis recursul depus de către Valentin Țurcan și SA „Camelia”, reprezentată de avocatul Constantin Chira și s-a anulat încheierea din 30 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea pe Acțiuni „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL și Valentin Țurcan împotriva Camerei de Comerț și Industrie cu privire la constatarea ilegalității și anularea refuzului cu obligarea eliberării certificatului de forță majoră, în partea declarării inadmisibile a apelului depus de SA „Camelia”, reprezentată de avocatul Constantin Chira și Valentin Țurcan, cauza fiind restituită Curții de Apel Chișinău, în același complet de judecată. În rest, încheierea din 30 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău în partea declarării inadmisibile a apelului depus de ÎM „TipTop” SRL a fost menținută.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 01 iunie 2021 s-a atras în proces ca terț BC „Banca Socială” SA în proces de lichidare (fd.66-68, vol. III).

Prin decizia din 13 iulie 2021 a Curții de Apel Chișinău, au fost admise cererile de apel înaintată de Țurcan Valentin și SA „Camelia”. A fost casată integral hotărârea Judecătoriai Chișinău, sediul Râșcani din 24 martie 2020 și s-a emis o nouă decizie prin care a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Valentin Țurcan, SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL împotriva Camerei de Comerț și Industrie, persoana terță BC „Banca Socială” SA în proces de lichidare privind constatarea ilegalității refuzului, anularea refuzului și obligarea eliberării certificatului de forță majoră.

În motivarea soluției a constatat că, la examinarea cererii în anulare, legalitatea unui act administrativ, urmează a fi examinată prin prisma triplului test al legalității, care verifică dacă actul contestat a fost emis cu respectarea competenței, a procedurii prevăzute de lege și dacă este legal în fond.

Astfel a reținut prevederile art.1, art.4 alin (2) lit.g) Legea cu privire la Camera de Comerț și Industrie, precum și pct. pct. 3-7 ale Regulamentului privind eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră din 21 decembrie 2004, aprobat prin decizia nr.16/4 din 21 decembrie 2004 a Biroului executiv al Camerei de Comerț și Industrie, potrivit cărora, este determinat modul de constatare a evenimentului de forță majoră și de eliberare a certificatului ce atestă un astfel de eveniment pe teritoriul Republicii Moldova care a împiedicat îndeplinirea obligațiilor contractuale. Prin „forță majoră” se înțeleg evenimentele imprevizibile care sânt provocate de fenomene ale naturii: cutremur de pământ, alunecare de teren, incendiu, secetă, vânt puternic, ploaie torențială, inundație, ger, înzăpezire etc. sau de circumstanțe sociale: revoluție, stare beligerantă, blocadă, grevă, interdicție la nivel statal a importului sau exportului, epidemie etc. Lista unor astfel de fenomene și circumstanțe nu este exhaustivă.

Evenimentele sânt recunoscute ca forță majoră după 3 criterii: a) caracterul lor excepțional; b) caracterul lor imprevizibil: imposibilitatea prevederii lor la semnarea contractului; c) caracterul lor obiectiv: ele nu pot fi preîntâmpinate, sânt invincibile. Evenimentul poate fi recunoscut ca forță majoră numai în cazul când existența lui a dus în mod obiectiv la imposibilitatea îndeplinirii obligațiilor contractuale sau la îndeplinirea lor neconformă. Evenimentele care duc la nerentabilitatea și dificultatea îndeplinirii obligațiilor nu se atestă ca forță majoră.

Certificatul care atestă evenimentul de forță majoră (în continuare-certificat) se eliberează la cererea agentului economic parte în contract. Acesta prezintă Camerei de Comerț și Industrie următoarele: cererea, semnată de conducător, în care se indică denumirea, forma juridică de organizare, sediul solicitantului; fondul cererii - de ce evenimentul care a împiedicat îndeplinirea obligațiilor contractuale trebuie calificat ca forță majoră; copia de pe contract, care conține clauza de forță majoră; documentul eliberat de organul competent care certifică că producerea evenimentului indicat în cerere (incendiu, inundație, secetă, epidemie), actul normativ care confirmă interdicția import-export etc.; copiile de pe specificații; documentul privind volumul obligațiilor îndeplinite conform contractului; bonul de plată a taxei pentru examinarea cererii de eliberare a certificatului. Pot fi solicitate, după caz, și alte documente.

Conform pct.13 al Regulamentului privind eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră din 21 decembrie 2004, în cazul în care Camera de Comerț și Industrie constată, din materialele prezentate și din situația reală, că evenimentul nu este de forță majoră, nu eliberează certificat. Faptul se comunică în scris solicitantului în termenul prevăzut la pct.12. În comunicare se vor indica motivele pentru care certificatul nu poate fi eliberat.

Reieșind din probele prezentate și prin prisma normele legale menționate supra, instanța de apel a concluzionat că intimatul-pârât întemeiat a constatat imposibilitatea eliberării certificatului de forță majoră la cererea înregistrată cu nr.1681 la 17 septembrie 2018.

Referitor la argumentul invocat de apelanți privitor la temeinicia eliberării certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră, Completul a explicat că temeiuri legale de a elibera un atare certificat la caz lipsesc. Mai mult, Camera de Comerț și Industrie examinând cererea apelanților just a constatat că, contractele prezentate nu conțin clauză de forță majoră, dar aceasta este o condiție obligatorie prevăzută expres de Regulamentul privind eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră din 21 decembrie 2004. Acest Regulament are forța unui act normativ, care este în vigoare și nu a fost contestat și anulat de nimeni. Cât privește Declarația cu privire la recunoașterea caracterului captiv al statului din 08 iunie 2019, adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr.39, aceasta nu poate avea aplicare directă și excepțională, deoarece chiar în art.121 alin.(1) din Regulamentul Parlamentului, în temeiul căruia a fost adoptată, a fost indicat direct că, aceasta nu deține forța unui act normativ. Aplicarea în speță a unui act cu caracter exclusiv politic, ar contravine principiului statului de drept.

La 03 noiembrie 2021, Valentin Țurcan și avocatul Constantin Chira, au depus recurs motivat împotriva deciziei din 13 iulie 2021 a Curții de Apel Chișinău (f.d.108-124, 139-157, Vol.III).

În susținerea cererii de recurs, au reiterat argumentele expuse la examinarea cauzei în fond și în cererea de apel.

Referitor la decizia atacată, au menționat că instanțele inferioare nu au luat în calcul argumentul legal al reclamantilor și nu s-au expus în nici un fel asupra acestuia, și anume că nu poate fi reținut argumentul Camerei de Comerț și Industrie, precum că copiile contractelor prezentate de solicitanți nu conțin clauza de forță majoră, deoarece Codul Civil reglementează expres instituția de forță majoră și este o lege superioară unui act subordonat legii, cum este Regulamentul

nr.158 din 05.04.2002 și Regulamentul Camerei de Comerț și Industrie nr. 16/4 din 21.12.2004.

Au indicat că obiectul prezentei acțiuni și analiza prezentei cauze urmează a fi pornită de la temeiul refuzului invocat de intimat (adică de la obiectul acțiunii în contencios administrativ care pornește de la actul administrativ supus contestării), și anume: Camera de Comerț și Industrie a refuzat în eliberarea certificatului ce atestă evenimentul de forță majoră pe motiv că contractele din speță nu conțin clauza de forță majoră. Respectiv, Camera de Comerț și Industrie nici nu s-a expus pe fondul cererii reclamanților privind eliberarea certificatului de forță majoră, din care motive argumentele invocate supra sunt mult prea suficiente și justificative pentru a admite prezenta cerere de recurs în sensul formulat. Și deci, orice expunere și argumentare a instanței de apel care excedă obiectul acțiunii este ilegală. Totodată, Camera de Comerț și Industrie neagă prin referința sa existența evenimentelor de forță majoră, invocând că în cazul din speță nu își are locul forța majoră, poziție care diferă de cea avută la faza prealabilă de soluționare a litigiului.

Totodată consideră relevantă și scrisoarea vice-ministrului al Ministerului Economiei al RM nr.03-371 din 30.01.2015 adresată Guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei, lui Dorin Draguțan, copia căreia a fost remisă și în adresa SA „Camelia” și SRL „TipTop”, unde se indică: „Prin prezenta, solicităm respectuos analizarea demersului înaintat de către Directorii SA „Camelia” și SRL „TipTop”, în legătură cu soluționarea problemelor provocate de criza financiară și creșterea cursului valutar, și anume prolongarea și restructurarea creditelor, scăderea dobânzilor neechitabile și menținerea creditării...”. Aceste documente demonstrează reiterat că situația creată din cauza furtului produs la Banca Socială (și la celelalte două bănci) a influențat negativ activitatea reclamanților- recurenți care au fost implicați involuntar în situația dată. Astfel, aceasta demonstrează reiterat legătura directă dintre furtul produs la bancă și imposibilitatea acestora de a restitui în termen creditele, și respectiv probează situația de forță majoră care a survenit și din cauza căreia reclamanții au ajuns în litigiul din speță.

Au explicat că eliberarea certificatului ce atestă evenimentele de forță majoră nu va exonera recurenții-reclamanți de obligațiile sale față de BC „Banca Socială” SA în proces de lichidare, ci doar va constitui temei de a solicita respingerea acțiunii băncii, în partea ce ține de dobânzile și penalitățile calculate și solicitate a fi încasate după data producerii evenimentelor de forță majoră. Deci, corpul creditelor, dobânzile și penalitățile calculate legal până la survenirea evenimentelor de forță-majoră urmează a fi restituite băncii, obligații care se execută lunar de către recurenți în limitele posibilităților.

Instanța de apel a examinat cauza superficial și contrar principiilor dreptului administrativ și dreptului procesual-civil. Astfel, instanța de apel nu a luat în calcul că la examinarea cauzei în instanța de fond nu a examinat și nu s-a expus asupra cererii concretizate din 10 decembrie 2019 și asupra demersului de dispunere a efectuării expertizei economice. Aceste cereri și demersuri au fost lăsate fără examinare. Instanța de apel nu a motivat în modul corespunzător aceste aspecte. Or, nu s-a luat în calcul că instanța de fond a finalizat examinarea cauzei în fond cu încălcări grave ale drepturilor procesuale ale reclamanților-recurenți, inclusiv cu încălcarea dreptului la apărare.

În conformitate cu art. 244 alin.(1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 13 iulie 2021. Decizia motivată a Curții de Apel Chișinău a fost recepționată de avocatul Constantin Chira la 04 octombrie 2021 (f.d.102, Vol.III), iar la 03 noiembrie 2021 a fost depus recurs motivat (f.d.108-124, 139-157, Vol.III). Astfel, recursul depus la 03 noiembrie 2021, este în termen, având în vedere că la dosar nu există date care ar confirma recepționarea de către recurent a dispozitivului deciziei.

La 18 noiembrie 2021, în adresa intimatului și a terței persoane a fost expediată copia recursului motivat, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referințelor.

La 17 decembrie 2021, BC „Banca Socială” SA a depus referință prin care și-a expus poziția supra legalității soluțiilor pronunțate de instanța de fond și apel (f.d. 164-167, Vol. III).

A indicat că creditele eliberate de către bancă debitorilor sunt unele ordinare și nu au nimic în comun cu cele implicate în fraudă bancară, care sunt investigate de către organele de urmărire penală/anchetă. Mai mult ca atât, apelanții, până în anul 2017 nu au invocat situația de „forță majoră”, această pretenție a survenit abia atunci când BC „Banca Socială” SA în proces de lichidare a depus acțiuni în instanța de judecată împotriva debitorilor privind încasarea datoriei.

Consideră că scopul urmărit de către SA „Camelia” și SRL „TipTop” este unul de a obține în mod abuziv și fraudulos certificatul ce atestă forța majoră eliberat de Camera de Comerț și Industrie, pentru al prezenta în cadrul dosarelor de încasarea a datoriilor, litigiu dintre bancă și debitori, iar obținerea unui asemenea certificat ar servi probabil la o eventuală hotărâre judecătorească de respingerea a acțiunilor înaintate de bancă împotriva debitorilor privind încasarea datoriilor.

La 24 decembrie 2021, Camera de Comerț și Industrie a depus referință prin care și-a menținut poziția expusă la examinarea cauzei în instanțele ierarhic inferioare (f.d. 169-173, Vol. III).

Examinând temeiurile invocate în recursul depus de Valentin Țurcan și avocatul Constantin Chira, în interesele SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL în raport cu materialele cauzei, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție îl consideră inadmisibil, din următoarele motive.

În conformitate cu art.246 alin. (1) Cod administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere, iar în acord cu alin.(2) din art.246 Cod administrativ, recursul se declară inadmisibil în special în cazurile enumerate la literele a)-f). Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, nu se limitează doar la

temeiurile menționate ci urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase.

Prin încheierea din 30 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău s-a declarat inadmisibil apelul depus de SA „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL și Valentin Țurcan reprezentați de avocatul Constantin Chira împotriva hotărârii din 24 martie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani (f.d.194-195, Vol. II).

Prin decizia din 03 februarie 2021 a Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție s-a respins recursul depus de ÎM „TipTop” SRL.

S-a admis recursul depus de către Valentin Țurcan și SA „Camelia”, reprezentată de avocatul Constantin Chira și s-a anulat încheierea din 30 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza dată, în partea declarării inadmisibile a apelului depus de SA „Camelia”, reprezentată de avocatul Constantin Chira și Valentin Țurcan, cauza fiind restituită Curții de Apel Chișinău, în același complet de judecată.

În rest, încheierea din 30 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău în partea declarării inadmisibile a apelului depus de ÎM „TipTop” SRL a fost menținută.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că sintagma „în special” denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate și în același timp oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă și care pe cale de consecință nu pot însuși un eventual succes rezultat din examinarea cererii în completul de 5 judecători.

În această ordine de idei, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ reține că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevelopat al recursului dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de Apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare *ex officio* a erorilor de drept.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. Acest argument rezultă și din particularitățile de formă ale reglementării recursului în Codul administrativ și anume din sintagma „motivarea recursului” de la art.245 alin. (2) din Codul administrativ. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

De asemenea, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ. Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45). Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p. 141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În circumstanțele menționate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul depus de către Valentin Țurcan și avocatul Constantin Chira, în interesele SA „Camelia”.

În conformitate cu art.230 și art.246 din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul depus de Valentin Țurcan și avocatul Constantin Chira, în interesele Societății pe Acțiuni „Camelia”, ÎM „TipTop” SRL se declară inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Iurie Bejenaru

Aliona Miron